

KS. FELIKS LENORT

CZASOPISMA TEOLOGICZNE I FILOZOFICZNE
W BIBLIOTEKACH POLSKICH

Jest rzeczą niewątpliwą, iż wyniki pracy naukowej danego badacza są w poważnej mierze uwarunkowane stopniem zorganizowania i funkcjonowania jego warsztatu naukowego. Rolę zaś decydującą wśród warsztatowych elementów konstytutywnych odgrywają narzędzia nowoczesnej informacji naukowej. Na ogół poszczególne dyscypliny wiedzy dysponują już specjalistyczną bibliografią dziedzin i zagadnień, zarówno w pojęciu retrospektywnym jak i bieżącym. Trudności jednak wyrastają już na etapie wstępnym heurystyki, szczególnie kiedy należy dotrzeć do pozycji piśmiennej niesamoistnej, a więc stanowiącej artykuł w czasopiśmie, głównie obcojęzycznym i niedostępnym w miejscu zamieszkania danego badacza. Trudności, które stają wówczas przed potencjalnym czytelnikiem są niejednokrotnie olbrzymie. Niezbędnym okazuje się wtedy dotarcie do instrumentów nowoczesnej informacji bibliotecznej, jakimi są ogłaszane drukiem centralne katalogi czasopism oraz innych wydawnictw ciągłych.

Na naszym terenie wydawniczy dorobek w tej dziedzinie jest już wcale pokaźny. Możliwość tutaj wskazać na osiągnięcia poszczególnych bibliotek uniwersyteckich i innych szkół wyższych oraz instytutów naukowo-badawczych. Znaczne zasługi posiada w tym wypadku np. Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu. Do osiągnięć tego ośrodka należy m. in. dwutomowa publikacja J. Ignatowicza pt. *Katalog czasopism śląskich* (Wrocław 1960), czy opracowany przez J. Kusińską *Wykaz czasopism i wydawnictw ciągłych z zakresu historii* (Wrocław 1955). Z publikacji katalogów centralnych z zakresu czasopism o określonej specyfikacji, należy np. wymienić *Wykaz zagranicznych bieżących czasopism historycznych znajdujących się w bibliotekach polskich*, opublikowany przez J. Baumgarta w *Kwartalniku Historycznym* (R. 56: 1948 s. 585—590). Z wielu powodów na uwagę zasługuje przygotowany przez S. Biskupską, H. Szymańską i S. Wrzosek dwutomowy *Katalog czasopism Biblioteki Szkoły Głównej Planowania i Statystyki* (Warszawa 1962), rejestrujący opisy ok. 4000 tytułów czasopism obcojęzycznych. Ostatnio z ceną inicjatywą wystąpiła Biblioteka Uniwersytecka KUL, która w tomie 17 półrocznika *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* rozpoczęła publikację katalogu swych obcojęzycznych czasopism i wydawnictw zbiorowych, sporządzonego przez zespół pracowników Oddziału Czasopism tej instytucji pod redakcją Witolda Nowodworskiego.

Największe jednak zasługi w dziedzinie nowoczesnej informacji z zakresu czasopiśmiennictwa przechowywanego w zbiorach polskich posiada Biblioteka Narodowa. Na szczególną uwagę zasługuje publikowany od r. 1957 *Centralny katalog bieżących czasopism zagranicznych w bibliotekach polskich*, rejestrujący zbiory ponad 1500 bibliotek. Pod patronatem tej in-

stytucji w *Biuletynie Instytutu Bibliograficznego* (T. 5: 1956 nr 3 s. 77—221) opublikowany został cenny materiał informacyjny, opracowany przez J. Czerniatowicz i J. Gruszecką pt. *Centralne katalogi*, a w r. 1961 J. Czerniatowicz i M. Szpachta ogłosiły podobną publikację pt. *Wykaz katalogów centralnych w Polsce*¹.

Wydaje się, iż na tle wskazanych powyżej fragmentarycznie niektórych osiągnięć nowoczesnej informacji bibliotecznej z zakresu czasopiśmiennictwa, wyraźniej zarysowuje się waga i niezwykła użyteczność inicjatywy pracowników dominikańskiego Instytutu Tomistycznego w Warszawie, która doprowadziła w konsekwencji do edycji obszernego *Wykazu czasopism teologicznych i filozoficznych w bibliotekach polskich*².

Anonimowi autorzy (nazwisk, niestety, nie ujawniono) informują, iż geneza tego przedsięwzięcia była w pewnej mierze przypadkowa. Przeprowadzana mianowicie naukowa kwerenda w czasopismach teologicznych i filozoficznych w różnych bibliotekach krajowych doprowadziła ubocznie do narastania materiałowej kartoteki, którą następnie świadomie kontynuowano w kierunku stworzenia centralnego katalogu dostępnych w Polsce czasopism. Pierwsza redakcja tego opracowania ukazała się już w r. 1958. Ogłoszone ostatnio drugie wydanie, poprawione i uzupełnione, przynosi w stosunku do pierwszego materiał nieomal trzykrotnie obszerniejszy i rejestruje stan z wiosny r. 1967.

Zasadniczym zamierzeniem autorów było stworzenie nowoczesnej informacji czasopiśmienniczej, która oddałaby pewne usługi w naukowej pracy teologicznej. Jak informują autorzy, wykaz obejmuje: 1) możliwie pełny zestaw katolickich czasopism naukowych filozoficznych i teologicznych (z wyjątkiem polskich powojennych) oraz niektórych periodyków teologicznych niekatolickich, 2) niektóre ważniejsze czasopisma naukowe z dziedziny egzegezy, historii Kościoła, prawa kanonicznego, filozofii ogólnej i socjologii, 3) niektóre ważniejsze czasopisma dotyczące życia wewnętrznego i kultury katolickiej.

Stanowi to w sumie 1854 tytuły czasopism, przeważnie zagranicznych, znajdujących się w około 70 bibliotekach polskich.

Kwerendą zostały objęte wszystkie biblioteki uniwersyteckie w naszym kraju, niektóre państwowe biblioteki publiczne, księgozbiory instytutów naukowych, biblioteki seminaryjne (brak np. Biblioteki Seminarium Duchownego w Poznaniu — prawdopodobnie dlatego, iż większość jej agend przejęło miejscowe Archiwum Archidiecezjalne) oraz księgozbiory zakonne. Nie uwzględniono m. in. Biblioteki im. Zielińskich w Płocku, przechowującej ok. 3000 tytułów czasopism, oraz Biblioteki Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Oczywiście, w wypadku rejestracji stanu posiadania czasopism w bibliotekach kościelnych zebranie danych było w znacznej mierze utrudnione przede wszystkim niedostatecznym stopniem uporządkowania tych zbiorów. Można się więc spodziewać, że w *Wykazie* znaj-

¹ Zob. H. Chamerańska: Osiągnięcia w zakresie informacji o polskich zbiorach bibliotecznych w latach 1944—1964. *Prz. bibl.* R. 32: 1964 z. 1/2 s. 10—25. — J. Czerniatowicz: Najnowsze centralne katalogi czasopism zagranicznych. *Tamże.* R. 33: 1965 s. 89—95. — K. Zawadzki: Zbiory czasopiśmiennicze w bibliotekach polskich. *Rocz. Bibl. Nar.* R. 1: 1965 s. 7—23.

² *Wykaz czasopism teologicznych i filozoficznych w bibliotekach polskich.* Wyd. poprawione i uzupełnione [powiel.]. Warszawa 1968 ss. VI, 433, nlb. 3. Instytut Tomistyczny.

dużą się znaczne luki, tymbardziej, że kilka bibliotek nie odpowiedziało na skierowane do nich pisemne pytania.

Katalog przygotowany został na ogół dosyć starannie. W ramach danej pozycji bibliograficznej podano nazwę instytucji przechowującej, numer sygnatury oraz stan posiadania w obrębie pojedynczego tytułu. Odstępstwa od tych zasad uwarunkowane są niedostatecznym stopniem skatalogowania zbiorów. Skróty używane w tekście zostały wyjaśnione we wstępie z dodaniem adresu odpowiedniej biblioteki, co dla badacza jest dodatkowym ułatwieniem w ostatecznym dotarciu do poszukiwanego periodyku.

Instytutowi Tomistycznemu za tak cenne i potrzebne wydawnictwo należą się słowa szczerzego uznania. Odda ono niewątpliwie poważne usługi aktualnym i potencjalnym pracownikom nauki w dziedzinie teologii i filozofii. Można się też spodziewać, że dalsza praca nad *Wykazem* doprowadzi w przyszłości do opracowania centralnego katalogu czasopiśmiennictwa katolickiego, przechowywanego w bibliotekach polskich, który by w pełni odpowiadał wymogom, jakie stawia się tego rodzaju instrumentom nowoczesnej i sprawnej informacji naukowej.